

This paper analyzes *The Saga of Gunløg Ormstunge*, focusing on the main character. It studies the relationship between the language and formulation of the saga and the norms in the society at the time. It examines the relationships present in the story and draws parallels to the Icelandic society at the time. In the Age of Sagas, the individual's relationship with ancestry along with the themes of honor and faith, were highly valued and determining of one's life. *The Saga of Gunløg Ormstunge* is compared to *The Saga of Ravnkel Frøjs gode* and the period of literary history.

Finally, the paper concludes that Gunløg is portrayed as a great hero, because of the author's desire to present the Age of Sagas as the hayday of the country. Furthermore, several experts in the field suggest that many of the modern-day writing techniques originated from the sagas.

Indholdsfortegnelse

1.0 Indledning	4
2.0 Analyse af <i>Gunløg Ormstunges saga</i>	4
2.1 Sproglig analyse	4
2.2 Karakteristik af Gunløg Ormstunge	5
2.3 Analyse af relationer	6
3.0 Perspektivering	9
4. Konklusion	10
5.0 Litteraturliste	11

1.0 Indledning

Sagaerne regnes for det vigtigste nordiske bidrag til litteraturhistorien. Selv med ukendte forfattere er de blevet nogle af litteraturhistoriens mest kendte fortællinger, som ligger til grund for meget af den måde, der skrives og fortælles historier i dag (Bangsgaard, Berlingske). Sagaen virker umiddelbart på læseren som en mundtlig overleveret fortælling, men det menes, at sagaerne kun er en imitation af en mundtlig form, og at den faktisk er en meget avanceret litteraturgenre. Fortællinger, som er skrevet i så forskellig tid og samfund er stadig relevante, fordi det beskæftiger sig med emner, som stadig kommer os ved; hævn, kærlighed, magt, normer og meget andet. Sagaen om *Gunløg Ormstunge* handler om kærlighed, og den giver samtidig et godt indblik i det islandske samfund under den norrøne tid, og hvilke idealer og normer som herskede.

Jeg vil undersøge dette med min problemformulering, som lyder:

Jeg vil analysere og fortolke sagaen *Gunløg Ormstunges saga*, hvor jeg vil lægge særligt vægt på genretræk, karakteristik af hovedpersonen og fremstilling af normerne i samfundet. Derefter vil jeg perspektivere til *Ravnel Frøjsgodes saga* og til den litteraturhistoriske periode.

2.0 Analyse af *Gunløg Ormstunges saga*

Sagaen handler om *Gunløg Ormstunge*, skjald og søn af den mægtige høvding *Illuge den Sorte*. *Gunløg* rejser ud i verden, og slår sig ned hos *Thorstein Bonde*, hvor han forelsker sig i *Thorsteins* smukke datter, *Helga*. Han kan først få hendes hånd efter tre år, så han sejler til flere af de nordiske lande, hvor han imponerer konger med sin skjaldekunst. Her møder han en anden skjald, *Ravn*, og da de bliver uvenner, rejser *Ravn* til Island for at bejle *Helga*. *Ravn* og *Helga* bliver gift, men *Gunløg* kommer tilbage til Island og udfordrer *Ravn* til duel. *Ravn* dør i kamp og *Gunløg* dør kort efter. *Helga* bliver gift igen, men savner *Gunløg* til hendes død.

2.1 Sproglig analyse

Hvert kaptitel startes med en kortlægning af tid og sted. Derefter bliver en karakters genealogi præsenteret. Jo vigtigere en karakter er for handlingen, jo mere detaljeret bliver hans slægt præsenteret. Genealogien og de slægtninge som bliver introduceret, har sjældent betydning for handlingen. Dette gøres dog, fordi slægten regnedes som altafgørende på den

tid, og var grunden til at alt var, som det var. At præciserer tid, sted og slægt, skaber yderligere en mere autentisk fortælling, så læseren får indtrykket af, at begivenhederne virkelig er sket.

Sproget er, som karaktertræk for sagaerne, kort, knapt og mundret. Der er ikke miljøbeskrivelser, og fokus er derfor på handlingen. Der er heller ikke beskrivelser af karakternes følelser, og hvorfor, vil jeg uddybe i afsnit 2.3.

I sagaen veksles der mellem nutid og datid, hvor den nutidige form skaber mere spænding. I fortællestilen bruges bagudsyn, dvs. at der fortælles om begivenheder, som *har* udspillet sig og som nu genfortælles. Der er meget stor forskel på fortælle tid og fortalt tid, og det medvirker, at der er meget store tidsspring i teksten, på både dage, måneder og hele år. Derfor bruges panoramisk fremstilling til at skildre den egentlige handling i teksten, og en scenisk fremstilling til at skildre højdepunkterne. Det medvirker, at der i højdepunkterne er en del direkte tale og meget detaljerede beskrivelser af kampe. Det tydeliggøre vigtigheden af den dialog, der føres, karakteren som siger det, eller selve situationen, som ofte er et vendepunkt i handlingen. Det er også ofte i disse stykker, der bruges nutid.

I sagaen flere fortællerkommentarer, fx "og nu hører vi ikke mere om ham" (Hjortø, 1930:3), som er med til at give sagaen et mundtligt præg. Fortælleren er en alvidende 3. persons fortæller, men forholder sig relativt distanceret til karaktererne. Man lærer primært om karaktererne gennem deres handlinger – "Showing not Telling". Dog er der enkelte steder ved korte præsentationer af nye karakterer, at læseren får så sparsom information om karakteren, at det eneste man har at gå ud fra, er fortællerens umiddelbare beskrivelse, fx "Jofrid var en meget dygtig kone"(Hjortø, 1930:2).

Der bliver ofte brugt overdrivelser i sagaens sprog, specielt om styrke eller skønhed. For eksempel siges der om Helga, at de gamle mener, at der aldrig har levet en smukkere kvinde på Island (Hjortø,1930:4). I perspektiveringsafsnittet vil jeg uddybe, hvorfor disser overdrivelser bliver brugt.

2.2 Karakteristik af Gunløg Ormstunge

Gunløg bliver første gang præsenteret som en ung mand eller teenager, omkring 14 år gammel. Han bliver beskrevet som stor og stærk, flot og velskabt, men dog med et hårdt, ubeslutsomt sind, som søger anerkendelse (Hjortø, 1930:4). Hvis man ser på dette i et

nutidige lys, er hans person helt normal for unge teenagere, men i denne kultur på dette tidspunkt, regnedes denne fase fra voksen til barn ikke for naturlig eller uundgåelig. Gunløg bliver nærmere anset som ustyrlig og uden mål, af både sin far (Hjortø, 1930:4) og Thorstein Bonde (Hjortø, 1930:5). Men Gunløg er modig og handlekraftig, hvilket man som læser mest tydeligt oplever gennem det stærke handlingsforløb, og de voldsomme situationer Gunløg bringer sig selv ud i. Han bliver beskrevet som "den tapreste og mest uforfærdede af alle mænd" (Hjortø, 1930:16). Bl.a. får modet ham til at trodse sin fader som ganske ung (Hjortø, 1930:4), fremsige spottende kvad mod den norske konge (Hjortø, 1930:6), og flere gange udfordre velkendte krigere til Holmgang (Hjortø, 1930:7). Man kan sige at Gunløg er provokativ når han gør disse ting, og at han bliver set som en grænsebryder. Det er dette karakteristika, som driver hele handlingen fremad.

En anden motivation for at sætte sig selv i disse ofte farlige og dumdristige situationen, er Gunløgs forhold til ære. Gunløg vil forsvare sin, og til dels også andres ære, til det sidste. Bl.a. siger han til den engelske konge "Ild saa det ud, Herre, om vi dine Hirdmænd, saaledes skulde søge Bod hos sagesløs Mand og lade Mænd som denne Thororm tilrane sig vor Ejendom. Og det skal aldrig ske" (Hjortø, 1930:7).

2.3 Analyse af relationer

Ved at undersøge de forskellige relationer i sagaen, får man viden om de normer og idealer, som herskede i samfundet på den tid.

Da læseren først præsenteres til Gunløg, spørger han sin far om lov til at tage ud i verden, men faderen mener ikke at Gunløg er moden nok til det. Gunløg trodser ham, og hans far siger "Ingen Ret skal du tiltage dig, og ingen Steder skal du rejse, før jeg vil" (Hjortø, 1930:4). Dette vidner om et helt forskelligt forældre-barn forhold end i dag, hvor man dengang var underlagt sin families ønsker, og man ikke havde samme muligheder for at træffe sine egne valg. Da han tager væk hjemmefra eller fremsiger spottende skjaldedigte bryder han en grænse. Derved kan man se, at det var en norm under den norrøne tid, ikke at gå mod autoriteter.

Slægtskabet var meget vigtigt under den norrøne tid. Da nybyggerne kom til Island fra Norge i omkring 900, er der mange konflikter og krige på øen. De sociale strukturer i den forholdsvis lille befolkning var primært ens slægt, og det virkede som et forsvarsmæssigt sikkerhedsnet, for en. (Fibiger og Lütken, 1996:23) En stor og god slægt var også vigtig, når en person skulle i

tinge, hvilket sker flere gange i løbet af sagaen. Loven stillede umiddelbart alle frie mænd lige i tinget, men det gjaldt om at have en bred opbakning i en sag, da "magt for det meste får ret" (Fibiger og Lütken, 1996:23). Yderligere var familien en social sikring, og en families land var altafgørende for deres veltand (Fibiger og Lütken, 1996:25).

På grund af vigtigheden af slægten, kan hverken Helga eller Gunløg træffe valget om ægteskab. Begge deres slægter skal være involverede, så da Gunløg prøver at bejle Helga, snakker han først med hendes far, og fremstiller sin slægt som argument (Hjortø, 1930:5). Det er Thorstein, som vælger med hvem og hvornår Helga skal giftes – "De købslog om det og bestemte, at Brylluppet skulde staa midt i Oktober, hvis Gunløg ikke kom hjem den Sommer, men at Thorstein skulle være løst fra Aftalen med Ravn, hvis Gunløg kom og stod ved Trolovelsen" (Hjortø, 1930:11). Da Thorstein ikke vil gifte Helga bort til Gunløg, truer Illuge ham med "at mindske vort Venskab, om du nægter os Svogerskab" (Hjortø, 1930:6). Det er tydeligt at se, at ægteskabet ikke kun involverer to parter, men to slægter.

Helga og Gunløgs forhold er dog ikke kun en aftale for dem. De er forelskede, og Gunløgs forelskelse bliver udtrykt gennem hans digte. Her refererer han til hende som "Een og kun een i hele Verden" (Hjortø, 1930:12) og hans "eneste Haab" (Hjortø, 1930:15). Helgas følelser for Gunløg bliver beskrevet på mindre direkte vis. Fx bliver det fortalt, at efter Gunløg og Helga havde mødt hinanden igen, havde Ravn ikke nogen glæde i sit og Helgas samliv (Hjortø, 1930:14). Dette fortæller, at hun kun tænkte på Gunløg, men hendes handling (at tænke på ham), bliver beskrevet gennem mandens, Ravns, handlinger. Fortælleren kommenterer også "Sandt er det, hvad det gamle Ord siger, at dybgroet er Ungdommens Kærlighed" (Hjortø, 1930:12), og det er igen ikke hende, som gør eller siger noget.

Men følelser bliver ikke set som vigtige eller betydelige. Da Helga er blevet giftet bort og Gunløg er ked af det, bekymrer Illuge sig kun om, at han skal finde en anden og siger, at han ikke kun skal sætte al sin kærlighed på en enkelt kvinde (Hjortø, 1930:13). Hver gang en person dør, bliver det ikke beskrevet at folk er kede af det. I nogle tilfælde bliver der dog sagt, fx om Helga, at "det var et stort Tab" (Hjortø, 1930:19), men der er holdt en generelt distance til folks følelser. I sproget er der holdt en distance til karaktererne, og det afspejler godt forholdet til følelser under den tid. Et individs følelser bliver ikke vægtet højt, fordi slægten altid bliver sat højere end individet, og at det ikke bliver set som vigtigt "i et bredere perspektiv".

På grund af, at man ikke vægter folks følelser højt, bliver Helga, selvom hun er forelsket i Gunløg, bliver giftet væk til en, hun "græmmer sig ved tanken om" (Hjortø, 1930:11). Hun, som kvinde, har ikke noget at sige. Det bliver understreget ved at hun kun har én replik i hele sagaen, og heller ikke reelt udfører nogle handlinger. I beskrivelserne af hende kigger hun på Gunløg eller står bare, hvilket vidner om at kvinderne ikke blev set som handlingsstærke, og måske på grund af normerne, faktisk ikke var det. I et af Gunløgs mange skjaldedkvad til Helga står der: "Som Guld er Helgas Aasyn og Hu, altid fager og uden Lyde" (Hjortø, 1930:13), hvilket tydeligt viser, at idealet for en kvinde var at være smuk, blid og medgørlig. Der bliver gentagende gange fortalt hvor smuk Helga er, og specielt hendes gyldne hår og blå øjne (Hjortø, 1930:12). Helga stritter heller ikke imod, når hun bliver giftet væk til én hun ikke ønsker, og hun opfylder kvindeidealet meget præcist.

I modsætning til den ideelle kvinde på den norrøne tid, skulle manden være handlekraftig, stærk, modig og bedre end andre. På grund af mentaliteten om at være bedst, var ære og status meget vigtigt. Gunløg siger i et af sine skjaldedigte, at han aldrig vil være ligemand med Ravn (Hjortø, 1930:11), men det afspejles dog i handlingen, at Gunløg har respekt for ham. De overfalder ikke hinanden på et uventet tidspunkt, for at definitivt gøre det af med hinanden. I stedet vælger de at udfordre hinanden til officielle dueller, hvor der endda er vidner og en skjald tilstede. Efter Ravn har udfordret Gunløg til Holmgang, inviterer Gunløg Ravn og alle hans mænd til, at spise sammen med ham (Hjortø, 1930:15). Det er et tydeligt tegn på respekt.

Selv efter Ravn har slået ud efter Gunløg, da Gunløg henter vand til ham, har han respekt for ham. Han omtaler ham efterfølgende som "Ravn, den tapre Helt" (Hjortø, 1930:17). Da de til sidst begge dør, lyder et kvad om dem "Hellere end daadløst at se til valgte de Døden for en god Mands Sværd" (Hjortø, 1930:17), hvilket viser at deres mod var vægtet højt i samfundet.

I det islandske samfund på den tid, var der også en klar respekt for lov. Teksten fortæller bl.a. om at hverken Gunløg eller Ravn syntes om, at skulle til Holmgang, men det blev gjort fordi det var lov (Hjortø, 1930:14). Flere gange gennem sagaen hører man også at en karakter skal i tinge, hvilket også passer med de historiske forhold, hvor det ofte var de mest magtfulde som deltog mest i tinge (Fibiger og Lütken, 1996:23).

Selvom Island officielt bliver kristent i år 1000, foresætter asatroen i det skjulte (Fibiger og Lütken, 1996:23). Det vises i teksten, ved at Gunløg før holmgangen med Ravn beder til Tor

(Hjortø,1930:12). Et andet tegn på asatro i sagaen er den skæbnetro, som hersker. Helga bliver bl.a. kaldt Gunløgs "evige Skæbne" (Hjortø, 1930:15), og der er flere fortællerkommentarer med undertoner af skæbne, fx "Desuden måtte det ske, som skulde ske" (Hjortø, 1930:16). Ydermere, er også et element af drømmetydning, som optræder flere steder, bl.a. i kapitel 2, da Bergfin spår Helgas skæbne. Der er så meget tro på disse drømmetydninger, at selv den mægtigste konge, Thorstein, bliver så skræmt, at han føler sig nødsaget til at bortgive sin egen datter. Disse eksempler på tro, viser at kristendommen ikke var konsolideret på Island på dette tidspunkt, og at asatroen stadig havde stor indflydelse på islændingens liv.

Relationerne på Island var som de var, på grund af forholdet til slægt, ære og nordisk mytologi. Disse forhold medvirker også til synet på ægteskab og kærlighed, som skaber konflikten i denne saga.

3.0 Perspektivering

Hovedtemaet i *Ravnkel Frøjsgodes saga* er hævn, hvilket er meget forskelligt fra *Gunløg Ormstunges saga*, hvor hovedtemaet er kærlighed. Dog viser begge disse temaer vigtigheden af slægt. Slægt er forbundet til i *Ravnkel Frøjsgodes saga*, da konflikten og hævnen bliver rettet mod en hel slægt, nærmere end en enkeltperson. Slægten er forbundet med kærligheden, da slægten afgør hvem Helga bliver gift med. Begge tekster har også et element af konflikt, som bliver løst med vold.

Sagaen menes at være nedskrevet mellem 1200 og 1300, men den foregår omkring år 930-1030 i den såkaldte sagatid (Bangsgaard, Berlingske). Efter sagatiden har Island problemer med hungersnød, et forværret klima og hærgende slægtsfejder, og deres storhedstid er forbi. Da sagerne nedskrives cirka 200 år efter, skildres en tabt storhedstid (Fibiger og Lütken, 1996:24). Dette kan til dels forklare den måde karaktererne i sagaerne fremstilles, og de overdrivelser der bliver brugt i sproget. Man ønskede at se tilbage på tiden meget positivt, og den blev på den måde forskønnet, og karaktererne blev gjort til helte. Dette kan på mange måder sammenlignes med den danske guldalder, hvor oldtiden blev forskønnet gennem litteratur og kunst, under en national krise. Desuden, havde den nordiske mytologi stadig sit præg på Island, som tidligere nævnt. De overnaturlige og guddommelige ting i Asatroen, blev

overført til litteraturen. Derfor kan karaktererne også være beskrevet overdrevet, og næsten guddommeligt.

Der er flere eksperter som mener, at de islandske sagaer ligger til grund for den minimalistiske skrivemåde, som er en stor del af den måde, der skrives på i dag. Flere eksperter og forfattere mener nemlig at "less is more" konceptet, hvor man kun fortæller de vigtigste ting, og derefter lærer om karakterne gennem deres handlinger, stammer fra sagaerne (Bangsgaard, Berlingske).

4.0 Konklusion

Sagaens sprog følger de generelle karaktertræk for sagaer, med et distanceret forhold til karaktererne og en meget heroisk fremstilling af dem. *Gunløg* bliver beskrevet som en stærk og modig ung mand, der lægger meget vægt på ære og slægt. Slægt og ære er vigtige emner i det norrøne samfund, hvor de blev vægtet højere end et individs ønsker og følelser. Ægteskabet bliver set på som en aftale mellem slægter. Asatroen vedbliver også efter kristendommens indførelse, og der er stadig en tro på skæbne og drømmetydning tilstede i det islandske samfund.

Hovedtemaet i *Gunløg Ormstunges saga* er kærlighed, hvor temaet i *Ravnkel Frøjsgodes saga* er hævn, men begge sager fortæller om slægt, og vigtigheden deraf. Sagaerne skildrer en storhedstid cirka 200 år før de er nedskrevet, og dette afspejler sproget ved en heroisering af karaktererne. Nogle eksperter mener, at en del af sagaens skrivemåde, lægger til grund for store dele af den skrivemåde, der bruges i dag.

5.0 Litteraturliste

Bangsgaard, Jeppe, "Den islandske tidsmaskine" , *Berlingske*, 10. Maj, 2014

Fibiger, Johannes og Lütken, Gerd, *Litteraturens veje*, Systime, Århus, 1996

Hjortø, Knud, *Gunløg Ormstunges Saga*, Selskabet til udgivelse af islandske Sagaer, Det Gyldendalske forlag, 1930